

Privat forhold mellom lege og pasient

Etiske regler for leger setter klare grenser for legers private forhold til sine pasienter. Hvordan skal disse reglene oppfattes når lege-pasient-forholdet er avsluttet for flere år siden?

Karsten Hytten

karsten@hytten.no
Rådet for legeetikk
Den norske legeforening

§ 7 i kapittel I i etiske regler for leger lyder: «En lege må ikke utnytte en pasient hverken seksuelt, økonomisk, religiøst eller på annen måte. En pasients samtykke fritar ikke legen for ansvar. En lege må ikke innlede et seksuelt forhold til en person han/hun er lege for.» (1).

En lege, spesialist i psykiatri, henvendte seg nylig til Rådet for legeetikk med spørsmål om hvordan denne regelen skal oppfattes når lege-pasient-relasjonen har vært avsluttet i ca. ti år før legen og pasienten treffes privat og det utvikler seg et forhold av rent platonisk karakter – eller når legen og pasienten treffes privat og det utvikler seg et kjærlighetsforhold som fører til ekteskap?

Rådets uttalelse

For en fastlege har Rådet for legeetikk tidligere uttalt at det anser det som brudd med de etiske reglene å innlede et seksuelt forhold til en pasient som står på legens liste, uavhengig av hvor mye kontakt det har vært i lege-pasient-relasjonen (2). Det samme må gjelde for behandlingsforhold i spesialisthelsetjenesten. Hvor lang tid det bør gå fra et avsluttet lege-pasient-forhold til legen kan tillate seg å innlede et nært vennskaps- eller kjærlighetsforhold, må avhenge av om det kan oppstå et avhengighetsforhold i forhold til hva som var grunnlaget for lege-pasient-kontakten. Legen har ansvaret for å gjøre denne vurderingen.

I forhold til de konkrete spørsmålene mener rådet at i et lege-pasient-forhold der det utvikler seg et vennskap mellom lege og pasient, vil § 7 ikke sette noe forbud mot dette, men en relasjon utover et lege-pasient-forhold må ikke brukes til legens fordel, m.a.o. føre til utnyttning av pasient.

Hvorvidt det er akseptabelt å utvikle et kjærlighetsforhold til en tidligere pasient, mener rådet vil avhenge av hva slags lege-

pasient-forhold det har dreid seg om. Hvis for eksempel en kirurg opererte en pasient for en tilstand som pasienten fullt ut ble helbredet for, og det siden ikke har vært noen lege-pasient-relasjon, mener rådet at § 7 ikke er til hinder for at det kan utvikles et kjærlighetsforhold relativt kort tid etter operasjonen.

Hvis legen derimot har hatt en pasient i psykoterapi over tid, vil det å utvikle et kjærlighetsforhold på et senere tidspunkt kunne være brudd på § 7. I psykoterapeutiske fagmiljøer er det noe ulike synspunk-

«Enkelte leger markerer avslutning av lege-pasient-forholdet ved en skriftlig erklæring»

ter på dette. Noen vil mene at det er uetisk å utvikle et kjærlighetsforhold noensinne til en pasient som man har hatt i psykoterapi over tid. Det vil alltid være en spesiell følelsesmessig binding (overføring/motoverføring) og et ujevnt maktforhold mellom de to. Pasienten vil i tillegg bli berøvet muligheten for ny behandling hos legen på et senere tidspunkt hvis legen innleder et kjærlighetsforhold til pasienten. I en slik kjærlighetsrelasjon kan det dessuten ved et eventuelt senere brudd komme en anklage fra pasienten om utnyttning, en anklage som legen kan ha vanskelig for å forsvare seg mot. Andre mener at det kan aksepteres at legen innleder et forhold til en tidligere psykoterapipasient etter en karensperiode av en viss varighet (ett eller flere år) der det ikke er noen kontakt mellom partene.

Med utgangspunkt i det ovenfornevnte mener rådet at leger bør frarådes å innlede forhold til en pasient der det har vært en psykoterapirelasjon over tid. I slike sammenhenger kan det være nyttig å søke

veiledning hos erfaren kollega, eventuelt i Legeforeningen.

Rådet har her skissert to ytterpunkter i lege-pasient-relasjoner der svaret på legens spørsmål vil se noe forskjellig ut. Igjen vil rådet anbefale at legen finner en erfaren kollega å drøfte situasjonen med hvis han/hun kommer i slike dilemmaer. Enkelte leger markerer avslutning av lege-pasient-forholdet ved en skriftlig erklæring som begge underskriver når relasjonen er i ferd med å endre karakter. Rådet ser at det kan være en hensiktsmessig ordning.

Utvikling av et privat forhold mellom lege og pasient behandles også i helsepersonelloven § 4 om krav til faglig forsvarlig virksomhet (3). Statens helsetilsyn publiserte i 2005 en artikkel i Tidsskriftet om tilbakekalling av autorisasjon hos helsepersonell. Seksuell relasjon mellom pasient og behandler var nest hyppigste årsak til slik tilbakekalling (4). I de sakene som ble omtalt, ble seksuelt forhold innledet mens det var et pågående behandlingsforhold.

Karsten Hytten (f. 1953)

er dr.med. og avtalespesialist i psykiatri samt lærer og veileder ved Institutt for psykoterapi. Han har erfaring fra akuttpsykiatri og poliklinisk psykiatri samt forskningsbakgrunn innen mestringspsykologi og suicidologi.

Ingen oppgitte interessekonflikter.

Litteratur

1. Etiske regler for leger. www.legeforeningen.no/id/485.1 (14.3.2011).
2. Rådet for legeetikk. Årsberetning 2007. Sak 1.2.7. www.legeforeningen.no/asset/45683/1/45683_1.pdf (14.3.2011).
3. Lov om helsepersonell m.v. [helsepersonelloven]. www.lovdatab.no/all/nl-19990702-064.html (14.3.2011).
4. Cordt-Hansen K, Johansen KA. Seksuelt forhold mellom lege og pasient er uakseptabelt. *Tidsskr Nor Legeforen* 2005; 125: 1531–2.

Mottatt 7.3. 2011 og godkjent 17.3. 2011. Medisinsk redaktør Petter Gjersvik.